

Effektvurderingsrapport

2018

Fjerkræafgiftsfonden

Indhold

1. Indledning	3
1.1 Formål med effektvurderingerne	3
1.2 Metode	4
2. Projekttilskud og gearing i 2018	5
3. Projekternes leverancer	5
3.1 Leveranceopnåelse	6
3.2 Projekternes konkrete leverancer	7
4. Offentliggørelse og implementering	9
Bilag: Metode	12

Fjerkræafgiftsfonden

1. Indledning

Formålet med denne rapport er at give Fjerkræafgiftsfondens bestyrelse overblik over og indblik i, hvilke resultater og effekter, der er kommet ud af de støttede projekter i 2018. Herved får bestyrelsen viden om, i hvilket omfang projekterne er med til at løfte indsatsområderne og de prioriterede elementer i fondens strategi.

Alle tilskudsmodtagere har således ved hjælp af et spørgeskema skullet angive, hvilke konkrete resultater projektet har afstedkommet, hvilke forventede effekter projektet vil bidrage til, samt endelig i hvilket omfang projektet forventes implementeret hos primærproducenterne.

Der gøres opmærksom på, at projektlederes vurderinger er gengivet ukritisk, idet det forudsættes, at deres kendskab til området giver dem den bedste forudsætning for at foretage en faglig vurdering af projektet.

1.1 Formål med effektvurderingerne

Formålet med at gennemføre effektvurderinger er tosidet.

For det første gennemføres effektvurderinger for at kontrollere og få dokumenteret viden om anvendelsen af midlerne. Herved opnås indsigt i, hvordan projekterne lever op til den formålsbeskrivelse, der er anført i ansøgningen til fonden.

For det andet gennemføres effektvurderingerne for at opnå læring og større kendskab til de konkrete resultater og effekter, projekterne munder ud i. I den forbindelse sættes der ikke mindst fokus på, hvordan resultaterne videreformidles og implementeres af slutbrugerne. Sidstnævnte kommer ikke kun den enkelte slutbruger til gavn men også samfundet og samfundsøkonomien.

Effektvurderingerne gennemføres med udgangspunkt i Miljø- og Fødevarerministeriets bekendtgørelse for landbrugets fonde, hvoraf det fremgår:

"...det påhviler fondene at vurdere effekten af udvalgte aktiviteter eller strategiske fokusområder".

Fjerkræafgiftsfonden

1.2 Metode

Fjerkræafgiftsfonden bevilger hvert år tilskud til 25-40 projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteleven. Projekterne er forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

For at gøre sammenligning på tværs af de effektvurderede projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteorien udgør et godt teoretisk fundament, når projekter skal effektvurderes, idet den gør det muligt at følge målene for et konkret projekt fra initiering til afslutning. Forandringsteorien kan illustreres således:

Med udgangspunkt heri er der for det enkelte projekt gennemført målopfyldelsesevaluering. Herved kan det vurderes, om de gennemførte aktiviteter medfører de ønskede effekter.

Fondens bestyrelse har besluttet, at alle projekter, der får støtte af Fjerkræafgiftsfonden, skal effektvurderes. Tilskudsmodtagerne i 2018 er:

- Danske Æg
- Landbrug & Fødevarer
- Landbrug & Fødevarer, SEGES
- Aarhus Universitet
- DMRI
- Københavns Universitet
- Økologisk Landsforening

For 2018-projekterne betyder det, at 33 projekter har besvaret et effektvurderingsskema. Skemaet sætter fokus på, hvilke resultater projekterne har afstedkommet, og hvilke effekter for landmanden og samfundet de potentielt kan få.

For at imødekomme forskelligheden i de vurderede projekter er der anvendt to forskellige skemaer til indsamling af information. Skemaerne er fordelt efter projekternes hovedformål. Der anvendes således et separat skema til vurdering af henholdsvis:

- Afsætningsfremme
- Øvrige projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

En nærmere beskrivelse af metoden findes i bilaget bagerst i rapporten.

Fjerkræafgiftsfonden

2. Projekttilskud og gearing i 2018

De 33 gennemførte projekter i Fjerkræafgiftsfonden (FAF) har i 2018 anvendt 15,6 mio. kr. fra FAF. Disse midler har genereret aktiviteter for samlet set 18,7 mio.kr, idet projekterne i flere tilfælde har fået tilført midler fra anden side og/eller selv har bidraget med midler.

Den gennemsnitlige gearingsfaktor udgør således 1,2 svarende til, at der for hver 100 kr. bliver generet aktiviteter for 120 kr. Som det fremgår af tabel 1, er der for afsætningsfremmeprojekterne en gearing på 1,06 i 2018, mens der for de øvrige projekter var en gearing på 1,23.

Tabel 1. Størrelse af projekter og gearing

	FAF 2018 1000 kr.	Totalt 2018 1000 kr.	Gearing
Afsætningsfremme (n=5)	2.198	2.333	1,06
Generelt (n=28) *	13.365	16.418	1,23
I alt	15.563	18.751	1,20

Anm.: * generelle projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

3. Projekternes leverancer

Fjerkræafgiftsfondens formål er at styrke fjerkræbranchens udvikling og konkurrenceevne.

I henhold til fondens strategi for 2018-2021 skal målet blandt andet nås gennem fokus på øget bæredygtighed i forhold til økonomi, klima og miljø, bedre dyrevelfærd og dyresundhed, en mere produktiv primærproduktion og sikre afsætning. Dertil har fonden blandt andet prioriteret, at projekterne virker til gavn for den bredest mulige kreds.

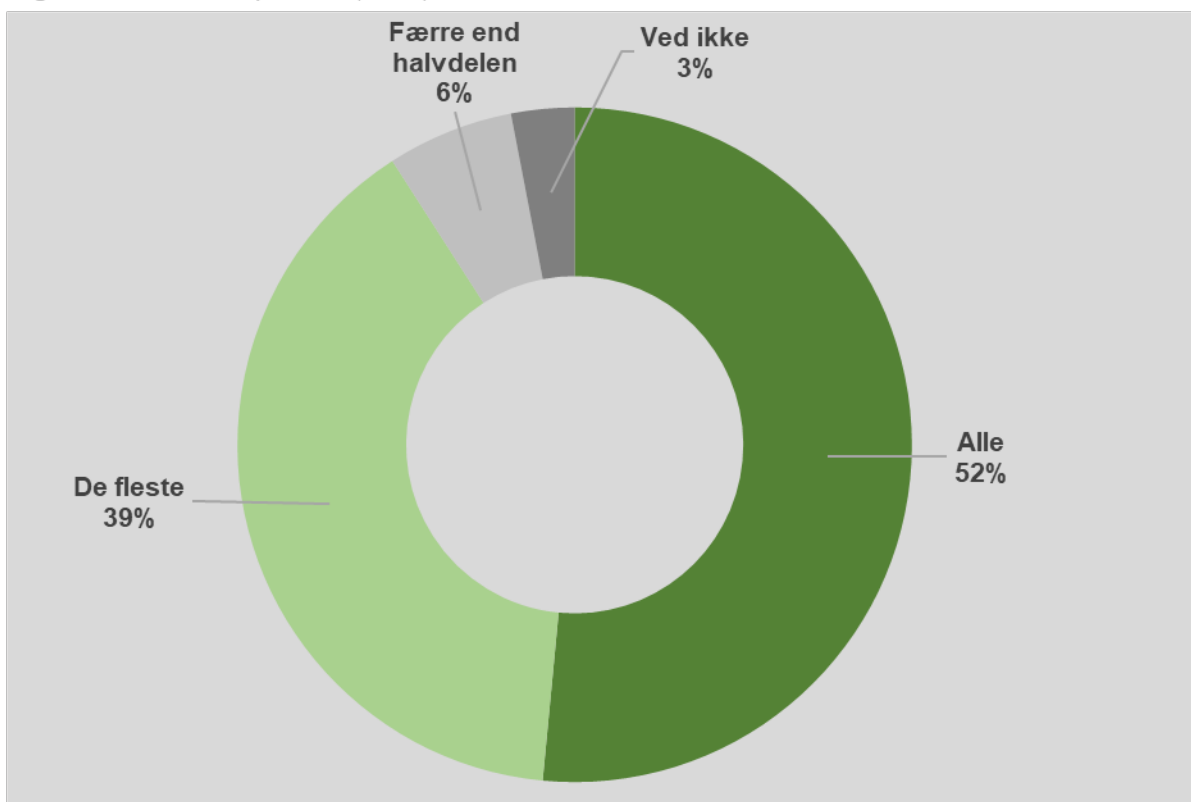
Med henblik på at vurdere resultatet af projekterne, er projektlederne blevet bedt om at angive hvilke primære leverancer - altså konkrete, dokumenterbare produkter - der er kommet ud af projekterne. Det kan eksempelvis være en vejledning om fodertildeling, opdatering af en branchekode eller gennemførelse af inspektion fra et potentielt eksportmarked.

3.1 Leveranceopnåelse

Størstedelen af projekterne vurderer, at de har opnået alle eller de fleste af de leverancer, som de forventede, da projektet blev igangsat. I 52 pct. af projekterne vurderes det, at alle de forventede leverancer er blevet indfriet, mens 39 pct. vurderer, at de fleste forventede leverancer er blevet indfriet, jf. figur 1 nedenfor. Dvs. godt 90 pct. af projekterne lever dermed grundlæggende op til de mål, der er sat, og som fonden har bevilget midler til.

To projekter har kun indfriet færre end halvdelen af de forventede resultater, jf. figur 1 nedenfor. Årsagerne hertil er angivet til at skyldes forsinkelse i projektet grundet manglende succes med at få opstaldning på plads til forsøgsdyreenheden i det konkrete projekt.

Figur 1. Leveranceopnåelse (n=33)

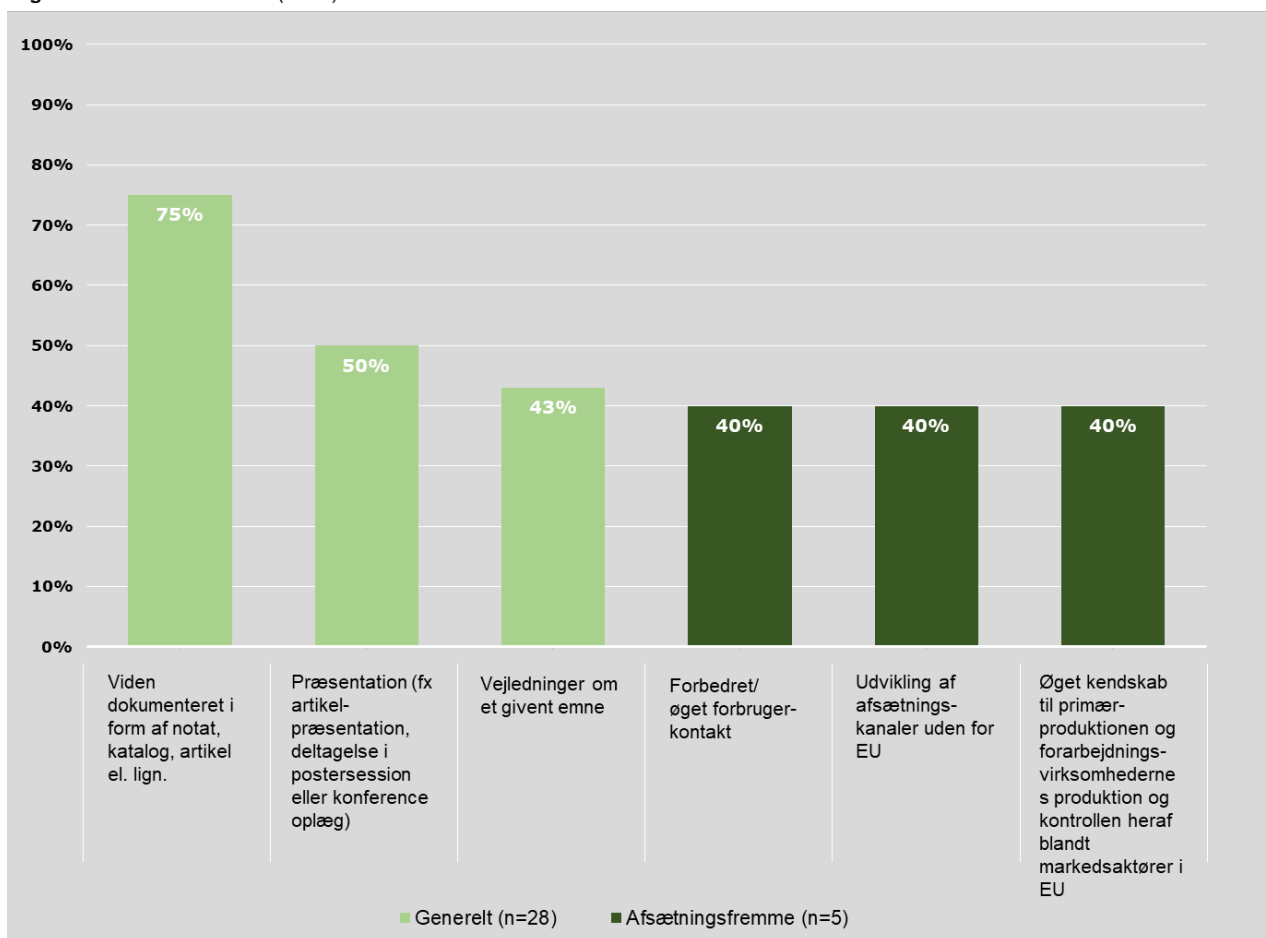

3.2 Projekternes konkrete leverancer

For projekter med fokus på *afsætningsfremme* giver 40 pct. af projekterne udtryk for, at forbedret forbrugerkontakt, udvikling af afsætningskanaler uden for EU og øget kendskab til primærproduktionen og forarbejdningsvirksomhederne produktion og kontrollen heraf blandt markedsaktører i EU er blandt de væsentligste leverancer, jf. figur 2.

For de *generelle projekter* (forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse) angiver 75 pct., at dokumenteret viden er blandt de vigtigste leverancer, mens hhv. 50 pct. og 43 pct. angiver, at præsentationer og vejledninger om et givent emne er væsentlige leverancer.

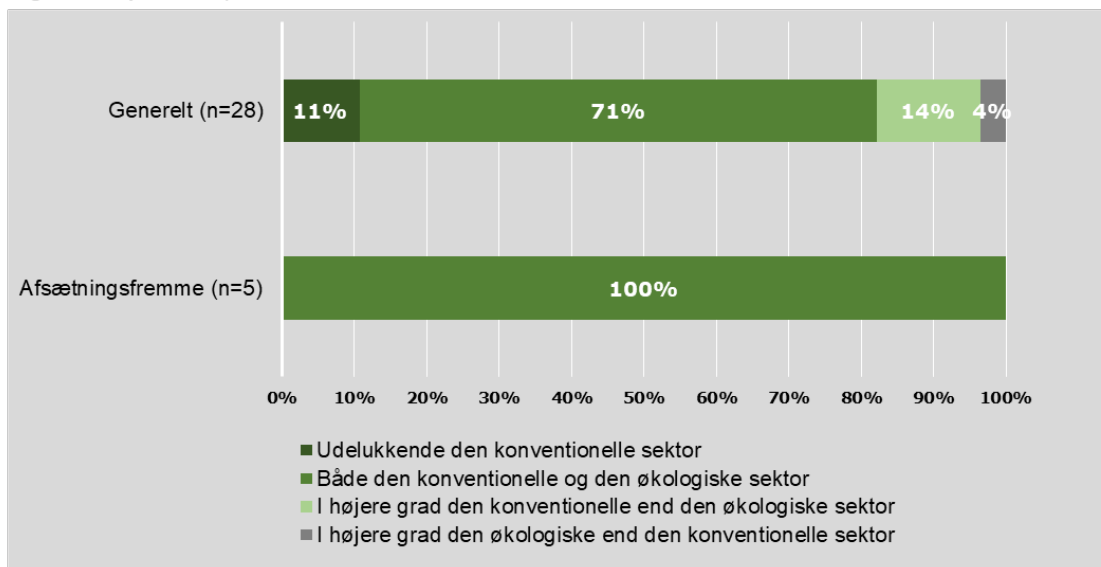
Figur 2. Primære leverancer (n=33)

Fjerkræafgiftsfonden

De forventede effekter kommer for størstedelens vedkommende både de økologiske og de konventionelle producenter til gode, jf. figur 3. For de afsætningsfremmende projekter gælder det, at samtlige har fokus på både økologisk og konventionel produktion. Indenfor de generelle projekter er der en andel på 11 pct. af projekterne, som kun har fokus på den konventionelle produktion og 4 pct. der i højere grad har fokus på den økologiske produktion end den konventionelle.

Figur 3. Projekternes produktionsform

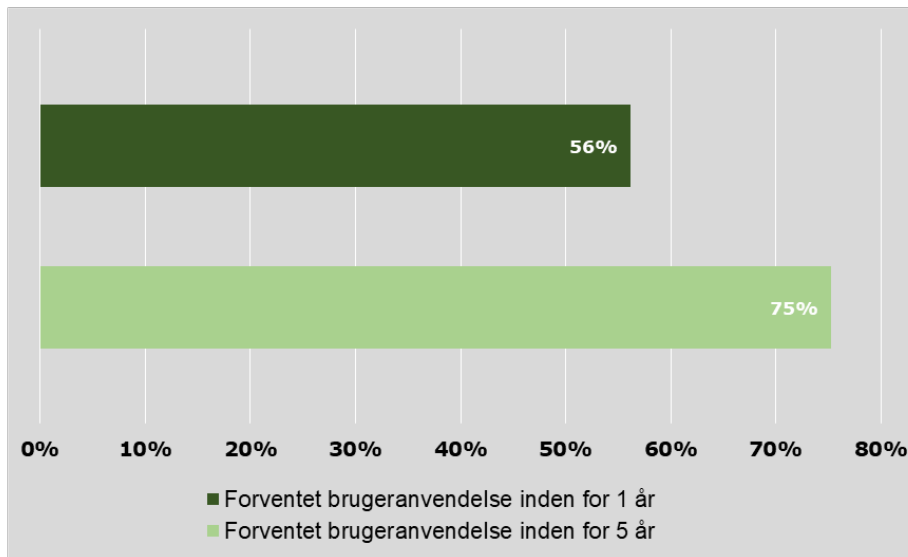
4. Offentliggørelse og implementering

Det fremgår af fondens strategi, at fonden lægger vægt på projekter, der har en tydelig plan for implementering, så projekterne kommer i anvendelse. Det er derfor væsentligt at undersøge, inden for hvilken tidshorisont projekterne forventer, at resultaterne vil blive implementeret.

Blandt de mulige producenter, der kan opnå gavn af projekternes resultater, forventes 56 pct. af producenterne at implementere projektets resultater inden for ét år for de generelle projekter, jf. figur 4. På længere sigt forventes resultaterne at opnå en endnu højere implementeringsgrad på op mod 75 pct. Dette indikerer at projekterne er anvendelsesorienterede og direkte brugbare i produktionen.

Projektledernes vurdering af implementeringshorisonten for projekternes resultater stemmer således godt overens med fondens strategi, når det gælder deres potentielle udbredelse i sektoren.

Figur 4. Implementeringshorisont (pct. af mulige)

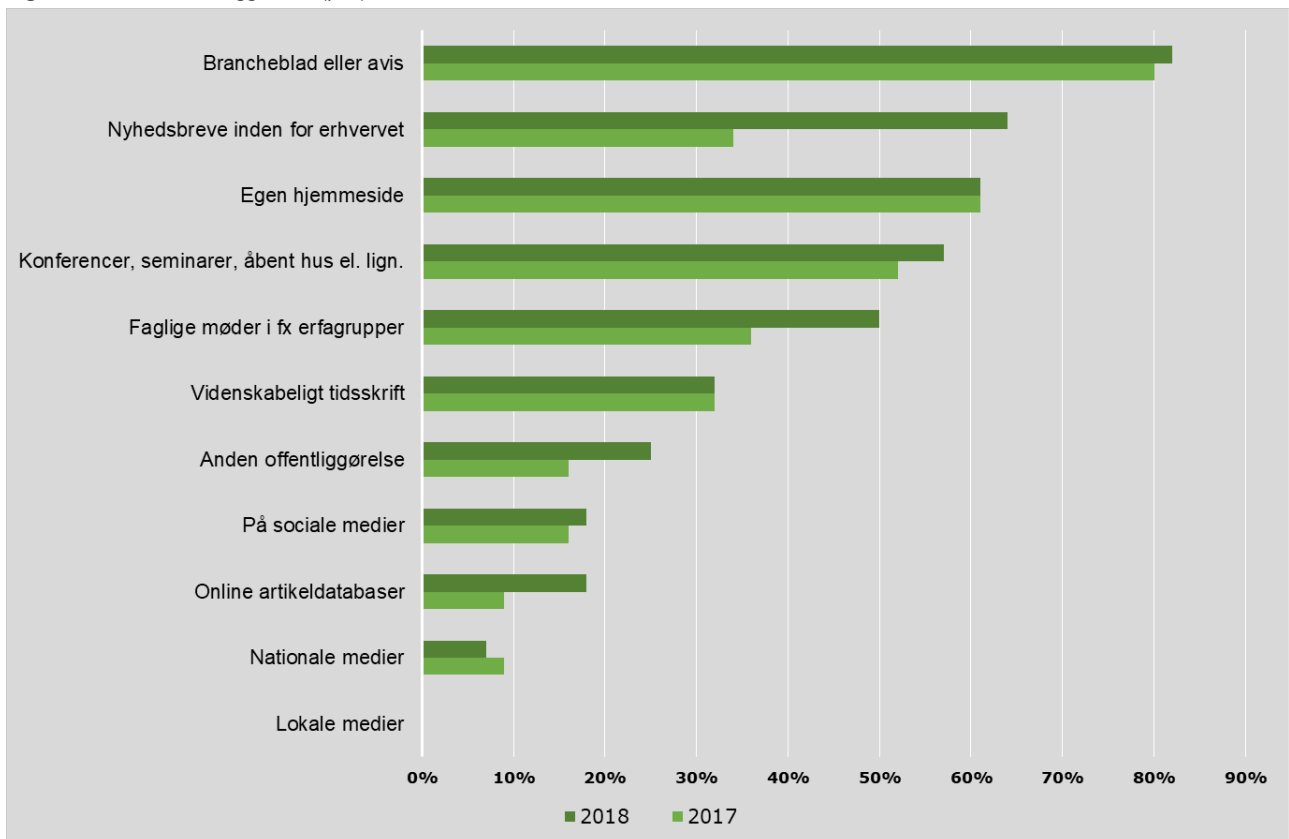
Anm: Afsætningsprojekter er ikke medtaget, da deres resultater typisk ikke er rettet mod implementering hos primærproducenten

Fjerkræafgiftsfonden

Brancheblade og aviser, som fx det gule fjerkræblad, samt nyhedsbreve og tilskudmodtagernes egne hjemmesider er de kanaler, der for langt de fleste projekters vedkommende bliver anvendt, når resultaterne skal offentliggøres. Herved sikres det dels, at resultaterne er umiddelbart tilgængelige for alle interesserede, og dels at branchen som helhed er opmærksom på udviklingen inden for erhvervet.

En stor del af projekterne gør også brug af andre kanaler, herunder konferencer eller seminarer, faglige møder, nyhedsbreve og tidsskrifter, jf. figur 5. Som det fremgår er anvendelsen af nyhedsbreve inden for erhvervet til offentliggørelse af resultater stærkt stigende fra 2017 til 2018.

Figur 5. Kanal for offentliggørelse (pct.)

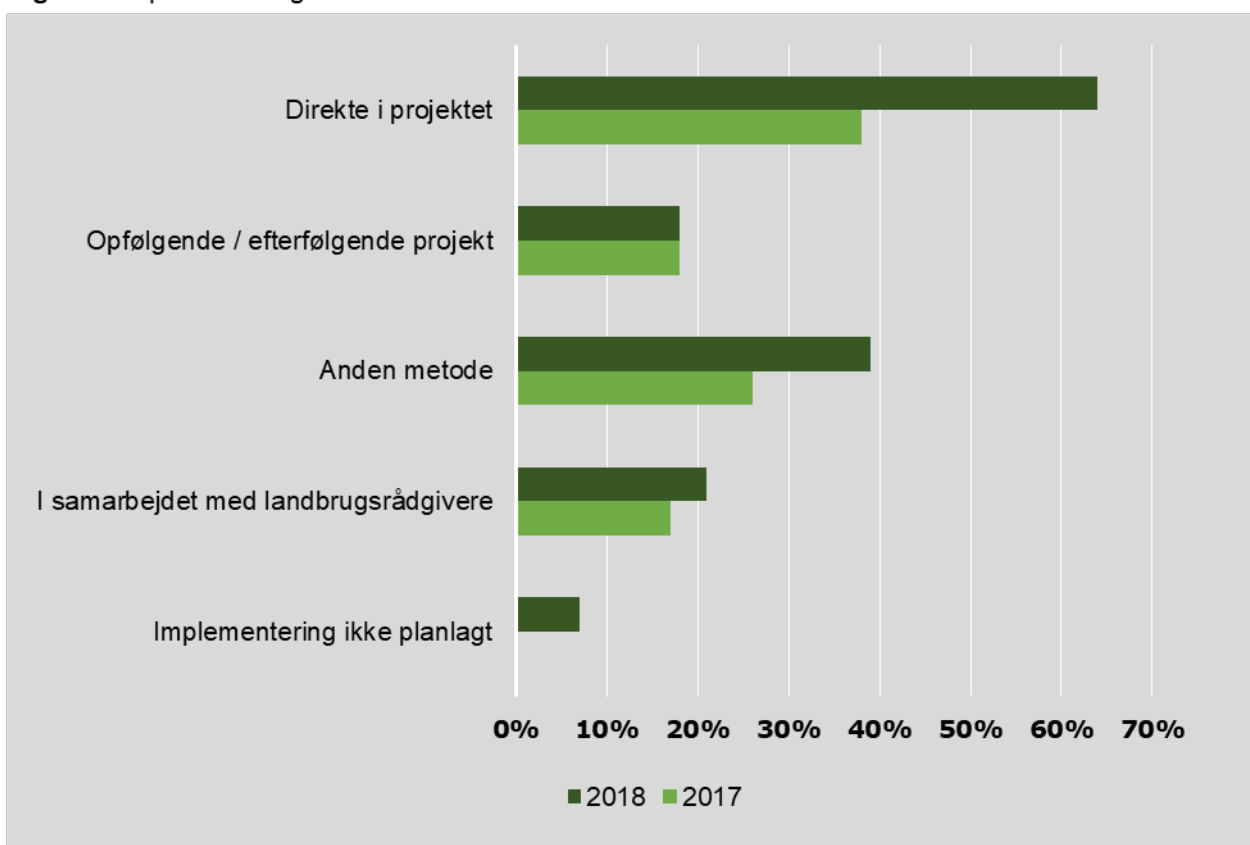

Fjerkræafgiftsfonden

Det er hensigten, at offentliggørelse af resultaterne skal give primærproducenterne og øvrige markedsaktører den nødvendige information for at kunne implementere resultaterne på deres egen bedrift eller virksomhed, samt give videninstitutioner mulighed for at fortsætte forskningen på et givent område. I flere tilfælde kan der dog være behov for at have en decideret implementeringsindsats i projektet, hvor producenterne bliver rådgivet mere direkte, end det er muligt via fx artikler og konferencer.

De anvendte implementeringsmetoder i de forskellige projekttypen fremgår af figur 6. Kun to projekter har ikke planlagt en form for implementering i forbindelse med projekterne.

Figur 6. Implementeringsmetode

Bilag: Metode

Tidspunkt for gennemførelse af effektvurderingerne

Bevillingerne fra promille- og produktionsafgiftsfondene er 1-årige, og af denne grund gennemføres effektvurderingerne i forbindelse med bevillingsårets afslutning.

Den teoretiske ramme

Promille- og produktionsafgiftsfondene giver til sammen årligt støtte til flere hundrede projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtloven. Projekterne er meget forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

For at gøre sammenligning på tværs af de udvalgte projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen for alle typer af projekter tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteori

Tilskudsmodtagerne bliver i forbindelse med ansøgningen bedt om at angive formålet med projektet, hvilke aktiviteter der ønskes gennemført, hvilke produktionsmål de gennemførte aktiviteter skal resultere i, og endelig skal de angive, hvilke effekter de på sigt forventer projektets resultater vil medføre, herunder fx mindre forurening, kompetenceløft, eller øget konkurrenceevne.

I den teoretiske verden svarer ansøgningsskemaet således til projektets forandringsteori. Figuren nedenfor illustrerer forandringsteorien¹.

Figur 1: Forandringsteori

Temaerne i ansøgningsskemaet (forandringsteorien) hjælper den enkelte ansøger med at gennemføre en analyse af, hvordan den tilsigtede effekt skal nås. Gennem forandringsteorien beskrives, hvilke aktiviteter der skal gennemføres for at opnå de effekter for den målgruppe, som projektet vedrører. Herved sandsynliggøres, at de gennemførte aktiviteter på sigt vil medføre de ønskede effekter.

På baggrund af ovenstående kan der opstilles parametre for målopfyldelsen – dvs. hvilke succesparametre der skal være gældende for, at projektet er gennemført succesfuldt. Følgende kategorisering af mål bliver anvendt:

Aktivitetsmål udtrykker forholdet mellem input og aktiviteter. Ressourcer kan være penge, arbejdskraft el.lign., og aktivitetsmålet udtrykker dermed, hvilke aktiviteter der kan gennemføres med de input, der er til rådighed. Fx et demonstrationsforløb eller udvikling af en ny kombisti til færende søer.

¹ Rigsrevisionen, *Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012*, november 2013.

Fjerkræafgiftsfonden

Produktionsmål udtrykker det output/de resultater, de gennemførte aktiviteter skal resultere i. Fx at 300 personer deltager i en demonstration, eller at der er udviklet en ny kombisti til farende søer, som tilbydes på markedet inden for to år.

Effektmål vedrører den tilsigtede effekt af en indsats på det omgivende samfund. Fx øget konkurrenceevne, mindre forurening og/eller bedre dyrevelfærd.

Effektmålene kan opgøres på kort, mellemlangt og langt sigt. Det kan imidlertid være vanskeligt at opstille parametre for den langsigtede effekt – og det kan være endnu sværere at måle effekten på langt sigt.

Hvis målet på sigt eksempelvis er at øge konkurrenceevnen, kan det være vanskeligt at isolere effekten af det konkrete projekts indflydelse på konkurrenceevnen. I sådan et tilfælde vil det være nødvendigt at anvende parametre på et lavere niveau for at sandsynliggøre, at projektet bidrager til det langsigtede mål. Fx kan et projekt omhandlende optimering af indretningen af svinestalde, som øger landmandens produktivitet, anvendes som parameter/indikator for effekten på sektorens øgede konkurrenceevne.

For at kunne dokumentere, at et projekt kommer sektoren og samfundet til gode, er det væsentligt, at måleparametrene opgøres på så højt niveau som muligt. Da effektvurderingerne i nærværende rapport er gennemført allerede et år efter projekternes initiering, vil der dog være mange projekter, som endnu ikke har realiseret effekter på langt sigt. Som det fremgår af effektvurderingerne i rapporten, er de målbare parametre derfor i vidt omfang relateret til outputtet/resultaterne, som er meget projektnære, og dermed i mindre omfang relateret til de mere langsigtede effekter for samfundet.

Evalueringsmetode

Effektvurderingerne er gennemført med en tilgang inspireret af både 'målopfyldelsesevaluering' og 'effektevaluering'. Den første tilgang har til formål at afdække, om målene med et givet projekt er opfyldt eller ej, og den anden tilgang søger at afdække de samlede effekter af projektet – både tilsigtede og utilsigtede effekter.

Begge tilgange er meget anvendelige men har dog også nogle ulemper, som er vigtige at være bevidst om. Målopfyldelsesevaluering vanskeliggøres, hvis de udmeldte mål med et projekt ikke er konkrete, operationelle og målbare. Men forudsat at målene er klart formuleret, gør tilgangen det muligt at vurdere, om målene er realiseret, og om indsatsen lever op til intentionerne. Effektevaluering har den ulempe, at det kan være svært at isolere effekten af indsatsen, og den opnåede effekt kan dermed skyldes andre faktorer end resultaterne fra projektet.

Gennemførelse af effektvurderingerne

For at sikre sammenlignelighed på tværs og en tilstrækkelig faglig dybde i effektvurderingerne, har alle projekter besvaret et onlinebaseret spørgeskema indeholdende spørgsmål om, i hvilken grad projektet har opnået de resultater, der forventedes ved projektets start, og hvilke effekter for landmanden og samfundet det forventes, at projektet vil afstedkomme. Spørgeskemaet indeholder både kvantificerede, lukkede spørgsmål samt spørgsmål af mere åben karakter.

For at imødekomme forskelligheden i de vurderede projekter, bliver der anvendt to forskellige skemaer til indsamling af information. Årsagen er, at afsætningsfremmeprojekterne ofte har en længere tidshorisont end de øvrige projekter, og at resultaterne derfor i mindre grad end for de øvrige projekter er håndgribelige inden for projektperioden på et år.

Der er således anvendt følgende to typer af skemaer:

- Afsætningsfremme samt
- generelle projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

Projekter der er medfinansieret under EU-programmer placeres i en af de to grupper efter en konkret vurdering af indholdet.

Som supplement til effektvurderingsskemaet gøres også brug af projektets tilskudsregnskab. Regnskabet er nyttigt i forbindelse med effektvurderingerne, idet det af regnskabet blandt andet fremgår, om alle projektmidlerne er anvendt, i hvilken grad projektet er gearret med midler fra andre steder, og hvilke eventuelle samarbejdspartnere, der har været involveret i projektet.